

Dokument na rokovanie

A9-0405/2023

6.12.2023

SPRÁVA

o úlohe Európskeho parlamentu a jeho parlamentnej diplomacie v zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ
(2023/2105(INI))

Výbor pre zahraničné veci

Spravodajca: Jordi Solé

OBSAH

	strana
NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU	3
DÔVODOVÁ SPRÁVA.....	13
PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE.....	14
INFORMÁCIE O PRIJATÍ GESTORSKÝM VÝBOROM.....	15
ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN V GESTORSKOM VÝBORE	16

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o úlohe Európskeho parlamentu a jeho parlamentnej diplomacie v zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ (2023/2105(INI))

Európsky parlament,

- so zreteľom na článok 14 ods. 1 a články 21 a 36 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ),
- so zreteľom na vyhlásenie podpredsedníčky Komisie/vysokej predstaviteľky Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (ďalej len „PK/VP“) z 20. júla 2010 o politickej zodpovednosti,
- so zreteľom na závery Rady z 28. júna 2016, ktorými sa prijíma správa s názvom Spoločná vízia, spoločný postup: Silnejšia Európa – Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Európskej únie,
- so zreteľom na spoločné oznámenie Komisie a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku z 25. marca 2020 s názvom Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024 (JOIN(2020)0005),
- so zreteľom na Strategický kompas EÚ pre bezpečnosť a obranu – za Európsku úniu, ktorá chráni svojich občanov, hodnoty a záujmy a prispieva k medzinárodnému mieru a bezpečnosti, prijatý 21. marca 2022,
- so zreteľom na spoločné oznámenie Komisie a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku z 25. novembra 2020 s názvom Akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť (GAP) III – Ambiciózny program pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien vo vonkajšej činnosti EÚ (JOIN(2020)0017),
- so zreteľom na rozhodnutie Rady 2010/427/EÚ z 26. júla 2010 o organizácii a fungovaní Európskej služby pre vonkajšiu činnosť¹,
- so zreteľom na odsek 34 vyhlásenia zo samitu EÚ a Spoločenstva štátov Latinskej Ameriky a Karibiku z 18. júla 2023, v ktorom sa parlamentná diplomacia uznáva za dôležitý rozmer vzťahu;
- so zreteľom na svoje odporúčanie z 15. marca 2023 Rade a podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku o zhodnotení fungovania ESVČ a o posilnení postavenia EÚ vo svete²,
- so zreteľom na svoje uznesenie z 18. januára 2023 o vykonávaní spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky – výročná správa za rok 2022³,

¹ Ú. v. EÚ L 201, 3.8.2010, s. 30.

² Ú. v. EÚ C/2023/410, 23.11.2023, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2023/410/oj?locale=sk>.

³ Ú. v. EÚ C 214, 16.6.2023, s. 54.

- so zreteľom na svoje uznesenie z 18. januára 2023 o vykonávaní spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky – výročná správa za rok 2022⁴,
 - so zreteľom na svoje uznesenie z 12. marca 2019 o budovaní kapacít EÚ v oblasti predchádzania konfliktom a mediácie⁵,
 - so zreteľom na svoje rozhodnutie z 13. septembra 2023 o zmenách rokovacieho poriadku Európskeho parlamentu v záujme posilnenia integrity, nezávislosti a zodpovednosti⁶,
 - so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,
 - so zreteľom na správu Výboru pre zahraničné veci (A9-0405/2023),
- A. keďže úloha Parlamentu ako spoluzákonodarcu a zložky rozpočtového orgánu sa vzťahuje nielen na vnútorné politiky EÚ, ale do veľkej miery aj na vonkajšiu činnosť EÚ;
 - B. keďže v článku 36 ZEÚ sa vyžaduje, aby PK/VP pravidelne konzultoval s Európskym parlamentom hlavné aspekty a rozhodnutia prijaté v rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) a informoval Parlament o vývoji politiky;
 - C. keďže na nadobudnutie platnosti väčšiny medzinárodných dohôd sa vyžaduje súhlas Parlamentu; keďže v článku 218 ods. 10 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa stanovuje, že v prípade rokovaní o takýchto dohodách je Európsky parlament „ihneď a v plnom rozsahu informovaný vo všetkých etapách konania“;
 - D. keďže Parlament kontroluje vykonávanie vonkajších záležitostí EÚ a diskutuje o ňom, najmä prostredníctvom práce svojho Výboru pre zahraničné veci a svojich dvoch podvýborov pre ľudské práva a pre bezpečnosť a obranu, ako aj prostredníctvom svojich výborov pre medzinárodný obchod a pre rozvoj; keďže táto kontrolná úloha zahŕňa záležitosti týkajúce sa prijímania, vykonávania a revízie tematických, regionálnych a národných stratégií EÚ a iných politických dokumentov, ako je akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť, finančnej pomoci a vymenúvania do vyšších pozícií v rámci vonkajšieho zastúpenia EÚ;
 - E. keďže Parlament ako jediná inštitúcia EÚ priamo volená občanmi EÚ vedie verejné rozpravy v pléne a vo výboroch a prijíma správy a uznesenia týkajúce sa zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ a situácie v tretích krajinách, najmä pokiaľ ide o ľudské práva, a prispieva tak k zvyšovaniu povedomia verejnosti a podnecovaniu diskusie v rámci EÚ, ale aj v príslušných krajinách; keďže tieto správy a uznesenia prispievajú k normatívnemu vývoju na celom svete, sú pozorne skúmané aktérmi z tretích krajín vrátane vlád, parlamentov a zástupcov občianskej spoločnosti a médií a môžu vyvolať reakcie a dôsledky v týchto krajinách;

⁴ Ú. v. EÚ C 214, 16.6.2023, s. 54.

⁵ Ú. v. EÚ C 23, 21.1.2021, s. 16.

⁶ Prijaté texty, P9_TA(2023)0316.

- F. keďže Parlament má jedinečnú sieť 45 stálych delegácií, ktoré udržiavajú a prehlbujú vzťahy s inými parlamentmi z krajín, regiónov a organizácií mimo EÚ; keďže takéto orgány často predstavujú parlamentný rozmer dvojstranných dohôd EÚ s týmito krajinami;
- G. keďže úloha Parlamentu pri zostavovaní ročného rozpočtu Únie je kľúčová pre podporu krajín, ktoré ju najviac potrebujú, pri prekonávaní dlhodobých rozvojových výziev prostredníctvom Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa, ako aj pre riešenie veľkých humanitárnych katastrof a mimoriadnych udalostí, najmä zvýšením humanitárnej pomoci;
- H. keďže presadzovanie rodovej rovnosti je cieľom vonkajšej politiky EÚ; keďže všetky členské štáty EÚ a Európsky parlament sa zaviazali vykonávať rezolúciu Bezpečnostnej rady OSN č. 1325 (2000) o ženách, mieri a bezpečnosti;
- I. keďže Európsky parlament sa stal jedným z najaktívnejších parlamentov, pokiaľ ide o jeho parlamentnú diplomatickú činnosť a prostriedky, ktoré na ňu vynakladá; keďže parlamentná diplomacia prispieva k dosahovaniu cieľov EÚ a k presadzovaniu hodnôt, záujmov a politík EÚ, a to aj na multilaterálnej úrovni, čím prináša pridanú hodnotu prostredníctvom podpory jednotnejšej a súdržnejšej vonkajšej činnosti EÚ; keďže parlamentná diplomacia môže zlepšiť strategickú komunikáciu, viditeľnosť a účinnosť rozhodnutí a vykonávacích opatrení v rámci SZBP, ako aj spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP) EÚ;
- J. keďže prostredníctvom parlamentnej diplomacie Parlament neustále vedie dialóg so svetovými lídrami, volenými predstaviteľmi, zástupcami vlád a diplomatmi, verejnými inštitúciami, organizáciami a zástupcami občianskej spoločnosti vrátane zraniteľných a ohrozených skupín obyvateľstva a ďalšími zainteresovanými stranami z krajín mimo EÚ a s multilaterálnymi inštitúciami, najmä prostredníctvom práce svojich delegácií a výborov, a to aj organizovaním vypočutí, prijímaním správ a uznesení a návštevami krajín;
- K. keďže článok 36 ZEÚ poveruje VP/PK, aby aspoň dvakrát ročne vystúpil v Parlamente so správou o súčasnej situácii v oblasti SZBP/SBOP a odpovedal na otázky; keďže je potrebné aktualizovať medziinštitucionálnu dohodu medzi Európskym parlamentom a Radou z 20. novembra 2002 o prístupe Európskeho parlamentu k citlivým informáciám Rady v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky⁷;
- L. keďže parlamentná skupina na podporu demokracie a koordináciu volieb, ktorú vedú predsedovia Výboru pre zahraničné veci a Výboru pre rozvoj a v ktorej sú poslanci EP z celého politického spektra, dohliada na úsilie Parlamentu podporovať demokraciu mimo EÚ, a to aj v oblasti pozorovania volieb, sprostredkovania a dialógu; keďže prostredníctvom dialógu Jeana Monneta za mier a demokraciu Parlament spája politických lídrov krajín mimo EÚ s cieľom podporiť komunikáciu medzi stranami a dosiahnutie konsenzu; keďže poslanci EP môžu pôsobiť ako osobitní vyslanci a sprostredkovatelia pri predchádzaní konfliktom v určitých situáciách vysokého napätia na celom svete;

⁷ Ú. v. ES C 298, 30.11.2002, s. 1.

- M. keďže Európsky parlament pomáha národným parlamentom a medzinárodným regionálnym zhromaždeniam za hranicami EÚ s cieľom zlepšiť ich inštitucionálne kapacity; keďže nadviazal nepretržitý dialóg s týmito zákonodarnými orgánmi a pravidelne si s nimi vymieňa najlepšie postupy;
- N. keďže Parlament je medzinárodne uznávaným volebným pozorovateľom; keďže volebné pozorovateľské delegácie Parlamentu sú súčasťou volebných pozorovateľských misií EÚ alebo medzinárodných volebných pozorovateľských misií;
- O. keďže politické skupiny a jednotliví poslanci Parlamentu majú hustú a rozsiahlu sieť kontaktov s politickými stranami, poslancami, vládnyimi úradníkmi a zainteresovanými stranami zo súkromného sektora a občianskej spoločnosti v tretích krajinách, najmä v prístupujúcich krajinách a v susedstve EÚ;
- P. keďže okrem styčných kancelárií Európskeho parlamentu mimo EÚ v Londýne a vo Washingtone má Parlament vysunuté kancelárie pri Organizácii Spojených národov v New Yorku, Africkej únii v Addis Abebe a Združení národov juhovýchodnej Ázie v Jakarte, ktorých cieľom je posilniť parlamentnú spoluprácu s týmito multilaterálnymi organizáciami;
- Q. keďže v článku 5 ods. 7 rozhodnutia Rady 2010/427/EÚ sa uvádza, že „delegácie Únie sú oprávnené vykonávať úkony na žiadosť iných inštitúcií Únie, najmä Európskeho parlamentu, pri ich kontaktoch s medzinárodnými organizáciami alebo tretími krajinami, pri alebo v ktorých sú delegácie akreditované“;

Posilňovanie parlamentnej diplomacie

1. víta rastúcu úlohu Parlamentu vo vonkajšej činnosti EÚ, ktorá sa postupne vyvinula do podstatnej, pričom kombinuje jeho legislatívne, rozpočtové a kontrolné právomoci s viacerými formami verejnej a tichej spolupráce s medzinárodnými organizáciami, krajinami, spoločnosťami a jednotlivcami z krajín mimo EÚ;
2. zdôrazňuje osobitnú úlohu a hodnotu parlamentnej diplomacie EÚ pri dopĺňaní a posilňovaní viditeľnosti a vplyvu zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ spolu s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), Komisiou a diplomatickými službami a parlamentmi členských štátov, pričom zachováva vlastnú autonómiu Parlamentu;
3. zdôrazňuje význam parlamentnej diplomacie ako prostriedku na oslovenie rozmanitejších zainteresovaných strán v partnerských a tretích krajinách s cieľom zvýšiť informovanosť o právnych predpisoch a stanoviskách EÚ, lepšie pochopiť vnímanie, vplyv a dôsledky týchto právnych predpisov a stanovísk v daných krajinách a vytvárať partnerské spojenectvá a pevné partnerstvá v čoraz zložitejšom a multipolárnom medzinárodnom kontexte;
4. vyjadruje poľutovanie nad tým, že napriek výraznému prispievaniu k dosiahnutiu cieľov zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, ako aj pridanej hodnote a komplementárnosti parlamentnej diplomacie Komisia, Rada a ESVČ ešte v plnej miere neuznali Parlament ako integrálneho aktéra v rámci prístupu Tím Európa;

5. domnieva sa, že Parlament má veľký nevyužitý potenciál ďalej rozvíjať svoju diplomatickú úlohu a príspevok k dosahovaniu cieľov zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ;

Nástroje, prostriedky a hodnoty parlamentnej diplomacie

6. zdôrazňuje osobitný, dynamický a verejný príspevok Parlamentu k zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ a riešeniu globálnych výziev prostredníctvom práce jeho výborov pôsobiacich v oblasti vonkajších záležitostí vrátane Podvýboru pre ľudské práva a Podvýboru pre bezpečnosť a obranu, ktoré prispievajú k vzťahom s krajinami mimo EÚ, medzinárodnými organizáciami a občianskou spoločnosťou na celom svete;
7. zdôrazňuje, že stále delegácie poskytujú dôležitú a doplnkovú prácu k práci výborov vytvorením pravidelného a trvalého fóra pre politický dialóg s krajinami mimo EÚ a medzinárodnými organizáciami, a to aj prostredníctvom spoločných parlamentných orgánov a multilaterálnych zhromaždení;
8. zdôrazňuje, že stále delegácie zohrávajú kľúčovú úlohu ako sprostredkovateľ medzi Parlamentom a jeho partnermi na celom svete, pričom uľahčujú interakciu, neustále poskytujú informácie výborom a iným orgánom Parlamentu, diskutujú o pozíciách a politikách spoločného záujmu a tiež počúvajú rôznych partnerov a iné zainteresované strany a sprostredkujú ich názory príslušným orgánom v Parlamente;
9. domnieva sa, že oficiálne misie Parlamentu mimo EÚ tvoria neoddeliteľnú súčasť vonkajšej politiky EÚ, a preto musia mať plnú podporu zo strany delegácií EÚ a ESVČ im v tomto smere musí poskytovať najvyššiu úroveň informácií a bezpečnosti; žiada, aby sa centru ESVČ pre reakcie na krízy poskytli všetky potrebné zdroje; domnieva sa, že lepšia koordinácia, plánovanie a stanovenie priorít pre misie medzi rôznymi orgánmi Parlamentu by zvýšili konzistentnosť, dôveryhodnosť a vplyv diplomatickej úlohy Parlamentu;
10. navrhuje, aby príslušné orgány Parlamentu zaviedli vnútornú koordináciu okrem iného pravidelným zostavovaním zoznamu prioritných krajín, s ktorými je potrebné nadviazať kontakty na základe nadchádzajúcich legislatívnych spisov a geopolitických alebo strategických priorít, uskutočňovaním spoločných výmen názorov s týmito prioritnými krajinami o vzťahoch EÚ alebo o horizontálnych geopolitických či konfliktných otázkach a podporovaním synergií medzi misiami Parlamentu v zahraničí s cieľom vyhnúť sa zbytočnej duplicite, zefektívniť zdroje a zlepšiť konzistentnosť posolstiev Parlamentu;
11. zdôrazňuje, že poslanci by mali byť pri oficiálnej misii plne pripravení na kultúrny rozmer a rozmer medzinárodných kultúrnych vzťahov tretej krajiny, aby mohli podporovať kultúru dialógu v kontexte dialógu medzi kultúrami; v tejto súvislosti žiada ESVČ, a najmä jej odbor strategickej komunikácie a výhľadu o plnú podporu oficiálnych misií Parlamentu v tretích krajinách;
12. domnieva sa, že politický dialóg, ktorý vedie Parlament a jeho jednotliví poslanci s vládnymi a parlamentnými aktérmi a aktérmi občianskej spoločnosti na celom svete, prispieva k presadzovaniu priorít, názorov a hodnôt EÚ týkajúcich sa globálnych

noriami v oblastiach, ako sú všeobecné ľudské práva a demokracia, práva LGBTI osôb, práva žien a rodová rovnosť, diplomacia v oblasti klímy a energetiky, konektivita, umelá inteligencia a digitálne a technologické politiky;

13. zdôrazňuje dôsledné odhodlanie Parlamentu postaviť ľudské práva, právny štát a demokraciu do centra vonkajšej činnosti EÚ a poskytnúť kľúčové fórum na vypočutie a posilnenie hlasu občianskej spoločnosti a demokratických zainteresovaných strán z celého sveta; v tejto súvislosti zdôrazňuje svoje opatrenia na podporu obhajcov ľudských práv, ohrozených poslancov a mladých politických lídrov, ako aj na podporu účasti žien na politickom živote a boja proti dezinformáciám; žiada, aby sa ďalej rozvíjali opatrenia Parlamentu a aby v nasledujúcom volebnom období dostali priestor tí, ktorých práva sú ohrozené;
14. zdôrazňuje kľúčový význam rozpráv a uznesení Parlamentu o porušovaní ľudských práv, demokracie a právneho štátu ako jedného z jeho nástrojov s najväčším vplyvom v zahraničí pri riešení situácie v oblasti ľudských práv v krajinách mimo EÚ; požaduje preto väčšie zviditeľnenie týchto rozpráv a uznesení, a to aj v súvislosti s programom plenárnych zasadnutí a v súlade s prácou výborov a iných stálych parlamentných orgánov;
15. zdôrazňuje význam a jedinečnú povahu úlohy Parlamentu vo volebných pozorovateľských misiách a v širšom zmysle v programoch na podporu demokracie, ako je jeho posilňovanie parlamentnej demokracie v krajinách mimo EÚ, a v iniciatívach, ktoré zahŕňajú mediáciu, uľahčenie budovania kapacít, predchádzanie konfliktom, podporu konsenzuálnej a demokratickej parlamentnej kultúry a presadzovanie ľudských práv; žiada, aby sa zistenia z činností skupiny na podporu demokracie a koordináciu volieb v konkrétnych krajinách, ako aj zistenia získané z volebných pozorovateľských misií EÚ lepšie začlenili do príslušnej práce výborov a delegácií, ako aj plenárnych schôdzí, keď sa zameriavajú na tie isté krajiny;
16. vyzýva na posilnenie koordinácie s Komisiou vrátane Generálneho riaditeľstva pre európsku susedskú politiku a rokovania o rozšírení a Generálneho riaditeľstva pre medzinárodné partnerstvá pri podpore parlamentnej demokracie na celom svete a posilňovaní inštitucionálnej podpory parlamentov; navrhuje, aby sa siet' s národnými parlamentmi na podporu demokracie, ktorú zriadil Parlament, stala pravidelným inštitucionálnym miestom na koordináciu činností a využívanie odborných znalostí;
17. zdôrazňuje, že je potrebné dosiahnuť rodovú rovnováhu vo všetkých činnostiach a misiách vrátane zastúpení Parlamentu pri cestách mimo EÚ a rozšíriť odborné znalosti v oblasti rodovej rovnosti nasadením odborníkov na rodovú rovnosť v rámci opatrení a programov parlamentnej pomoci;

Príspevok Parlamentu k zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ

18. domnieva sa, že nasledujúce volebné obdobie a zriadenie budúcej Komisie by mali byť príležitosťou na posilnenie rámca medziinštitucionálnych vzťahov medzi Parlamentom, ESVČ a Komisiou vrátane delegácií EÚ s cieľom posilniť parlamentnú diplomaciu a posilniť súbor nástrojov EÚ pre vonkajšiu činnosť;

19. vyzýva najmä na posilnenie dohľadu Parlamentu nad prácou v rámci činností zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ zvýšením úrovne zodpovednosti a transparentnosti ESVČ a vonkajších útvarov Komisie; v tejto súvislosti zdôrazňuje potrebu aktualizovať vyhlásenie o politickej zodpovednosti z roku 2010 s cieľom nanovo vymedziť vzťahy medzi ESVČ a Parlamentom;
20. vyzýva Komisiu, Radu a členské štáty, aby skutočne zapojili Parlament do vykonávania a kontroly záležitostí strategického významu v oblasti zahraničných vecí EÚ vrátane uplatňovania reštriktívnych opatrení, ako aj do kontroly vonkajších finančných nástrojov;
21. trvá na práve Parlamentu na informácie o otázkach SZBP podľa článku 36 ZEÚ vrátane včasného prístupu k správam, stratégiám pre jednotlivé krajiny a iným dôverným informáciám, ktorými sa riadi vykonávanie SZBP EÚ; v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je dôležité čo najskôr dokončiť aktualizáciu medziinštitucionálnej dohody z 20. novembra 2002 medzi Európskym parlamentom a Radou, ktorá sa týka prístupu Európskeho parlamentu k citlivým informáciám Rady v oblasti bezpečnostnej a obrannej politiky;
22. zdôrazňuje, že kontrolná funkcia a právomoc Parlamentu monitorovať rokovania o medzinárodných dohodách a ich vykonávanie by mu mali priznať rozhodujúcu úlohu pri formovaní spolupráce Únie s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami a jej celkovej činnosti na medzinárodnej scéne, čo by EÚ takisto umožnilo presadzovať uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti a diplomaciu v oblasti klímy v medzinárodných vzťahoch; v tejto súvislosti odsudzuje tzv. neformálne alebo ad hoc dohody, ktoré si nevyžadujú súhlas Parlamentu, a teda oslabujú jeho autoritu ako spoluzákonodarcu a jeho úlohu dohľadu;
23. zastáva názor, že veľvyslanci EÚ v strategických krajinách a osobitní zástupcovia EÚ by mali byť potvrdení až po kladnom hodnotení zo strany parlamentného Výboru pre zahraničné veci;
24. vyzýva na systematickejšiu účasť predsedov vonkajších výborov Parlamentu na zasadnutiach a podujatiach SZBP na vysokej úrovni vrátane Rady pre zahraničné veci; vyzýva na účasť spoločných delegácií ESVČ, Komisie a Parlamentu na významných multilaterálnych a regionálnych stretnutiach;
25. trvá na tom, že všetky kľúčové strategické politické dokumenty prijaté Komisiou a Radou v súvislosti s vykonávaním vonkajšej politiky EÚ by sa mali vypracovať po konzultácii s Parlamentom a mali by zahŕňať úlohu Parlamentu a jeho príspevky;
26. vyzýva na posilnenie vzťahov Parlamentu s národnými parlamentmi členských štátov, ktoré majú dobré predpoklady na to, aby pôsobili ako sprostredkovatelia vo vzťahu k výkonným zložkám členských štátov; zdôrazňuje preto, že medziparlamentná konferencia o SZBP/SBOP a medziparlamentné konferencie, ktoré každoročne organizuje Podvýbor pre ľudské práva, sú dôležitým fórom na výmenu informácií a najlepších postupov medzi národnými parlamentmi a Európskym parlamentom v príslušných oblastiach a mali by sa posilniť;

27. domnieva sa, že Parlament môže zohrávať jedinečnú úlohu pri približovaní zahraničnej politiky EÚ európskym občanom a pri posilňovaní jej demokratickej legitimacy, a to aj prostredníctvom spolupráce so subjektmi na nižšej ako štátnej úrovni, ako sú regionálne vlády a parlamenty, a tým umožniť, aby sa viacúrovňová diplomacia v príslušných právnych a inštitucionálnych rámcoch pre zahraničnú politiku EÚ a členských štátov začlenila do vonkajšej činnosti EÚ a stavala na nej;
28. opakuje svoju výzvu na rozvoj autonómnej diplomacie EÚ, ktorá by sa riadila spoločnou diplomatickou kultúrou z pohľadu EÚ, a zdôrazňuje úlohu Parlamentu v tomto smere; domnieva sa, že realizácia pilotného projektu Parlamentu zameraného na vytvorenie európskej diplomatickej akadémie, a najmä jej budúcej a stálej štruktúry, je v tomto smere konkrétnym krokom vpred; požaduje zaručenie stálej účasti a aktívneho zapojenia Parlamentu do budúcich riadiacich alebo správnych orgánov európskej diplomatickej akadémie, ako aj do jej vzdelávacích programov a činností;
29. zastáva názor, že vzhľadom na zhoršenie situácie v oblasti dodržiavania ľudských práv a demokracie na celom svete musí Parlament zohrávať osobitnú úlohu pri ochrane multilateralizmu založeného na pravidlách, demokracie a právneho štátu, pri podpore ľudských práv a politického pluralizmu, v boji proti dezinformáciám a zahraničnému zasahovaniu v krajinách mimo EÚ a pri pomoci demokraticky zvoleným parlamentom na celom svete konsolidovať ich inštitucionálne úlohy a vnútorné pracovné metódy prostredníctvom cielených programov; konštatuje, že poslanci EP sa môžu zaoberať citlivejšími otázkami, ako je porušovanie ľudských práv, vydávať verejné vyhlásenia, využívať verejné alebo súkromné komunikačné kanály alebo nadväzovať kontakty s miestnymi partnermi, keď je priestor pre tradičnú diplomaciu obmedzenejší;
30. zdôrazňuje osobitnú úlohu parlamentných orgánov pri pomoci partnerským krajinám, a najmä krajinám zapojeným do procesu rozširovania a potenciálnym kandidátskym krajinám na západnom Balkáne a vo východnom susedstve; vyzýva na posilnenie ich úlohy v procese prístúpenia k EÚ vzhľadom na špecifickú a kľúčovú úlohu, ktorú národné parlamenty zohrávajú v požadovanom reformnom procese, okrem iného prostredníctvom aproximácie právnych predpisov, dohľadu a kontaktu s občanmi; pripomína, že je potrebné, aby delegácie EÚ aktívne podporovali takúto medziparlamentnú spoluprácu v kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajinách;
31. víta inovatívne prístupy, ako je spolupráca medzi výbormi, ktorá sa nedávno začala medzi Európskym parlamentom a Verchovnou radou Ukrajiny, a podporuje rozvoj ďalších iniciatív v tejto oblasti vzhľadom na politický význam procesu rozširovania;
32. opakuje svoju výzvu na posilnenie inštitucionálnych kapacít EÚ na preventívnu diplomaciu, predchádzanie konfliktom a mediáciu a domnieva sa, že Parlament môže poskytnúť odborné znalosti a významný príspevok prostredníctvom svojich orgánov a opatrení v tejto oblasti, a to aj zapojením sa do mechanizmov včasného varovania a návštev na mieste;
33. zdôrazňuje, že široká medziparlamentná sieť, ktorú Parlament vytvoril prostredníctvom svojich stálych delegácií a multilaterálnych zhromaždení, je najlepším prostriedkom na diskusiu a koordináciu pozícií s medzinárodnými partnermi na multilaterálnych fórach,

napríklad v súvislosti s rezolúciami OSN, uplatňovaním hľadiska rodovej rovnosti, diplomaciou v oblasti klímy alebo pozíciami v rámci skupiny G20, ako aj na objasnenie zámerov EÚ partnerom a na presadzovanie jej činností; zdôrazňuje významný príspevok Parlamentu k práci multilaterálnych fór, okrem iného prostredníctvom jeho účasti na parlamentných samitoch G7 a G20 a na zasadnutiach Medziparlamentnej únie;

34. zdôrazňuje úlohu Európskeho parlamentu pri globálnom presadzovaní rodovej rovnosti vrátane boja proti femicíde a rodovo motivovanému násiliu a práv LGBTI osôb vo vonkajšej činnosti EÚ; poukazuje na význam poslancov pri presadzovaní rodovej citlivosti vo vonkajších vzťahoch EÚ prostredníctvom zvyšovania informovanosti, budovania kapacít a výmeny osvedčených postupov, okrem iného vrátane pridanej hodnoty zabezpečenia rodovo vyvážených parlamentov a rodového hľadiska vo fungovaní parlamentných orgánov; žiada Parlament, aby v rámci svojich interakcií s partnerskými krajinami ďalej posilňoval tento dôležitý rozmer svojej parlamentnej diplomacie;
35. zastáva názor, že vzhľadom na cieľ udržateľného rozvoja č. 5 (dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie všetkých žien a dievčat) musí Parlament zohrávať dôležitú úlohu pri dosahovaní kľúčových strategických kritérií rodovej rovnosti;
36. vyzdvihuje prácu Parlamentu pri podpore ratifikácie a vykonávania príslušných dohovorov OSN a iných medzinárodných dohovorov a opčných protokolov, ako je Parížska dohoda a Dohovor o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu;

Tím Európa: Parlament ako zahraničnopolitický partner

37. domnieva sa, že zatiaľ čo Parlament by si mal zachovať svoju úplnú autonómiu pri vykonávaní svojho programu vonkajšej politiky, spoločné ad hoc návštevy a vyhlásenia Parlamentu spolu so zástupcami Komisie a Rady v súvislosti s kľúčovým vývojom v krajinách mimo EÚ ponúkajú sľubnú oblasť na prijatie prístupu Tímu Európa; v tejto súvislosti vyzýva na začatie medziinštitucionálneho pilotného programu Tímu Európa vo vybranom počte krajín mimo EÚ; žiada, aby tento pilotný program zabezpečil plnú integráciu nástrojov Parlamentu do spoločného medziinštitucionálneho prístupu k príslušným krajinám;
38. odsudzuje rozhodnutie niektorých krajín vrátane tých, ktoré majú dohody s EÚ, zakázať delegáciám Parlamentu a jednotlivým poslancom EP vstup na niektoré alebo všetky ich územia; odsudzuje hrozby a sankcie voči poslancom EP zo strany krajín mimo EÚ; trvá na tom, aby Rada a členské štáty prijali okamžité a rózne opatrenia, v prípade potreby vrátane sankcií, ak sú orgány Parlamentu alebo jednotliví poslanci EP terčom reštriktívnych opatrení tretích krajín;
39. vyzdvihuje pozorovanie volieb ako oblasť, v ktorej je spolupráca medzi Parlamentom a ESVČ najštruktúrovanejšia, pričom obe inštitúcie vykonávajú činnosti pozorovania volieb, ktoré sú viacerými spôsobmi navzájom dobre prepojené;
40. opakuje svoju výzvu na strategickejšiu koordináciu medzi inštitúciami EÚ v súvislosti s naliehavými jednotlivými prípadmi, ktoré sa týkajú obhajcov ľudských práv, novinárov

alebo príslušníkov obzvlášť zraniteľných skupín; je presvedčený, že parlamentná diplomacia sa môže ukázať ako účinný a doplnkový mechanizmus spolupráce s krajinami mimo EÚ v takýchto prípadoch; požaduje vytvorenie medziinštitucionálnej pracovnej skupiny pre obhajcov ľudských práv s cieľom koordinovať európske úsilie v prioritných prípadoch obhajcov ľudských práv;

41. opakuje svoju požiadavku, aby VP/PK v spolupráci s členskými štátmi a Parlamentom prijal ročný zoznam krajín, ktoré vzbudzujú vážne obavy v súvislosti s osudom obhajcov ľudských práv a aktivistov za demokraciu, čo by okrem iného umožnilo plne koordinovanú praktickú reakciu Tímu Európa na mieste; domnieva sa, že Parlament by mohol zohrať rozhodujúcu úlohu tým, že využije svoje inštitucionálne a iné prostriedky na podporu tohto cieľového a spoločného prístupu;
42. naliehavo vyzýva každú delegáciu EÚ, aby propagovala prácu Parlamentu týkajúcu sa príslušnej hostiteľskej krajiny, a to aj v miestnom jazyku na svojom webovom sídle, a aby nadviazala na túto činnosť s miestnymi orgánmi a skupinami občianskej spoločnosti;

o

o o

43. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a vládam a parlamentom členských štátov.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Parlamentná diplomacia sa v čoraz zložitejšom a polarizovanejšom svete postupne uznáva ako účinný nástroj zahraničnej politiky na interakciu na politickej úrovni s rôznymi aktérmi v tretích krajinách, konkrétne s poslancami, ale aj vládami, občianskou spoločnosťou a medzinárodnými organizáciami. Okrem vykonávania kontroly nad prácou výkonnej moci EÚ je Európsky parlament popredným medzinárodným príkladom rastúceho významu parlamentnej diplomacie pri dopĺňaní a formovaní zahraničnej politiky, ale stále čelí mnohým výzvam, pokiaľ ide o zlepšenie výkonnosti a výsledkov.

Táto správa, ktorá je rozdelená do štyroch kapitol, obsahuje posúdenie existujúcich nástrojov a orgánov, ktoré má Európsky parlament k dispozícii na ovplyvnenie vonkajšej činnosti EÚ. Predkladá tiež súbor návrhov na zlepšenie koordinácie medzi príslušnými inštitúciami EÚ. Zdôrazňuje význam úlohy Parlamentu pri presadzovaní ľudských práv a demokracie ako základných prvkov vonkajšieho programu EÚ, najmä prostredníctvom jeho rozpráv, uznesení a viacúrovňovej, formálnej a neformálnej spolupráce s vonkajšími aktérmi. Napriek rastúcej úlohe v oblasti zahraničnej politiky EÚ Parlament ešte nebol v plnej miere uznaný za integrálneho aktéra v rámci prístupu Tím Európa. Z tohto dôvodu sa v správe okrem iného navrhuje vytvorenie medziinštitucionálneho pilotného programu vo vybraných tretích krajinách, v rámci ktorého budú nástroje Parlamentu plne integrované s nástrojmi ESVČ, Komisie a členských štátov vo vzťahu k týmto krajinám.

Z vnútorného hľadiska Parlamentu sa v správe zdôrazňuje potreba väčšej koordinácie, pričom sa navrhuje posilniť synergie medzi rôznymi misiami Parlamentu v zahraničí s cieľom zvýšiť súlad komunikácie a vonkajších činností. Správa takisto vyzýva na posilnenie synchronizácie s Komisiou pri podpore parlamentnej demokracie na celom svete.

Viacúrovňová diplomatická činnosť Európskeho parlamentu by sa mala vnímať ako príležitosť pre inštitúcie EÚ, pretože má jedinečnú schopnosť napríklad nadviazať dialóg s rôznymi aktérmi, keď je výkonná zložka EÚ politicky obmedzená, alebo sa vyjadrovať k citlivým, ale zásadným otázkam ľudských práv a demokracie.

Okrem toho a na umožnenie Európskemu parlamentu naplno využiť potenciál medzinárodného diplomatického aktéra je nevyhnutné dokončiť aktualizáciu medziinštitucionálnej dohody z 20. novembra 2002 medzi Európskym parlamentom a Radou. To isté platí pre kontrolný mandát Parlamentu, v súvislosti s ktorým je v záujme zvýšenia úrovne zodpovednosti a transparentnosti ESVČ a vonkajších útvarov Komisie potrebné aktualizovať vyhlásenie o politickej zodpovednosti z roku 2010.

**PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY,
KTORÉ SPRAVODAJCOVI POSKYTLI INFORMÁCIE**

V súlade s článkom 8 prílohy I k rokovaciemu poriadku spravodajca vyhlasuje, že počas prípravy správy až do jej prijatia vo výbore mu poskytli informácie tieto subjekty alebo osoby:

Subjekt a/alebo osoba
ESVČ

Vypracovanie uvedeného zoznamu je vo výlučnej zodpovednosti spravodajcu.

INFORMÁCIE O PRIJATÍ GESTORSKÝM VÝBOROM

Dátum prijatia	28.11.2023
Výsledok záverečného hlasovania	+ : 51 - : 6 0 : 2
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Alexander Alexandrov Yordanov, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Anna Fotyga, Michael Gahler, Kinga Gál, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Márton Gyöngyösi, Sandra Kalniete, Andrius Kubilius, Jean-Lin Lacapelle, David Lega, Pedro Marques, David McAllister, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Alessandra Moretti, Matjaž Nemec, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Tineke Strik, Dominik Tarczyński, Hermann Tertsch, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yenbou, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok, Željana Zovko
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Vladimír Bilčík, Jakop G. Dalunde, Loucas Fourlas, Christophe Grudler, Anja Haga, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Bert-Jan Ruissen, Mick Wallace, Elena Yoncheva, Milan Zver
Náhradníci (čl. 209 ods. 7) prítomní na záverečnom hlasovaní	Clare Daly, Mónica Silvana González, Miguel Urbán Crespo

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN V GESTORSKOM VÝBORE

51	+
ECR	Bert-Jan Ruissen, Dominik Tarczyński, Witold Jan Waszczykowski
NI	Fabio Massimo Castaldo, Márton Gyöngyösi
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Loucas Fourlas, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Anja Haga, Sandra Kalniete, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, David McAllister, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Željana Zovko, Milan Zver
Renew	Petras Auštrevičius, Klemen Grošelj, Christophe Grudler, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Salima Yenbou
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Mónica Silvana González, Pedro Marques, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder, Elena Yoncheva
The Left	Clare Daly, Miguel Urbán Crespo, Mick Wallace
Verts/ALE	Jakop G. Dalunde, Mounir Satouri, Jordi Solé, Tineke Strik, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

6	-
ECR	Hermann Tertsch, Charlie Weimers
ID	Jean-Lin Lacapelle, Bernhard Zimniok
NI	Kinga Gál, Kostas Papadakis

2	0
ECR	Anna Fotyga
PPE	Francisco José Millán Mon

Vysvetlenie použitých znakov:

+ : za

- : proti

0 : zdržali sa hlasovania